

pasidarys labiau priimtinas. Nors vargu ar prieiga prie informacijos per bibliotekas bus nemokama, tikimasi, kad žmonės labiau įpras mokėti už šį patogumą - turėti informaciją pateiktą ant stalo.

Tešiamųjų išteklių terpei didelę įtaką darys vieno produkto principas, kuris yra įprastas elektroninėje prekyboje. Kadangi tiesioginiams vartotojams bus prieinamas didelis žurnalo antraščių skaičius, platinimas ir kai kuriais atvejais asmeniniai pardavimai vyks vieno produkto, bet ne antraštes užsakymo ar leidinio lygiu.

Politiniai poslinkiai

Technologijų, politinių pozicijų ir ekspertizės požiūriu ISSN tinkle ir toliau vyraus didelė išteklių įvairovė. Tačiau tinklas, kaip darbo terpė, daug prieinamesnis besivystančioms šalims, ir tai teiks nežymų suvienodinimo efektą.

Politiniai poslinkiai ir toliau veiks ISSN tinklo vadovaujančias organizacijas. Kadangi ISSN tinklas remiasi šalies dalyvavimu ir daugelis centrų duomenų įeičiai tinkluose užtikrinti yra įsikūrę nacionalinėse bibliotekose ar kitose vyriausybines organizacijose, net nedideli politiniai poslinkiai daro įtaką tinklo galimybei teikti paslaugas ir surinkti įėjus. Net geriausiais laikais finansiniai

ir personalo ištekliai bei prioritetai šalies viduje gali daryti tam labai didelę įtaką.

Vis didėja informacijos apie besivystančiose šalyse leidžiamus leidinius poreikis. Šių šalių leidinių skaičius ims didėti, kai bus lengviau pradėti leidybinę veiklą naudojantis elektroninėmis priemonėmis. ISSN TC jaučia, kad besivystančių šalių leidėjai ir autoriai yra labai suinteresuoti naudodami ISSN padaryti savo leidinius geriau pastebimus pasaulyje.

Politiniai pasikeitimai reikalauja iš ISSN TC didelio lankstumo. Kai politiniai neramumai ar ekonominiai nesutarimai verčia sulaukyti ir nutraukti mokesčio mokėjimą už naudojimąsi ISSN registru, gali prireikti kitų būdų informacijai į registrą įtraukti, kad jis būtų kiek galima išsamesnis. Šiuo atveju gali tekti pasitelkti UNESCO ir kitas organizacijas.

Kai naujos šalys įsijungia į tinklą, jos turi laikytis protokolų. Tačiau medžiaga dėl to bus gaunama pavėluotai. Čia tai pat reikėtų daugiau lankstumo.

Iš anglų k. vertė D. Petrauskienė

Versta iš: 13th Meeting of the General Assembly of the International Centre, Paris, 4-5 May 2000

„ISSN vadovo“ peržiūrėjimas. Katalogavimo taisyklės

Alain ROUCOLLE

Tarptautinis ISSN centras, 20, rue Bachaumont-75002 Paris, France, el. paštas: roucolle@issn.org

Įžanga

ISSN katalogavimo taisyklės serialiniams leidiniams identifikuoti pirmą kartą buvo išleistos 8-ąjį dešimtmetį, tuo pačiu metu kaip ir ISBD(S). Šie standartai sukurti daugiausia spausdintiems leidiniams tvarkyti. 9-ąjį dešimtmetį jie buvo peržiūrėti, pagrindinį dėmesį skiriant ISSN ir ISBD(S) taisyklių suderinimui. Tuo metu buvo pataisyta daugelis taisyklių ir pridėti nauji bibliografiniai laukai.

Leidinių ir išteklių naujose fizinėse laikmenose, ypač *on-line*, skaičiaus augimas privertė kurti naujas taisykles, o jau egzistuojančias pritaikyti tų leidinių, kurių neapima serijiško koncepcija, katalogavimui. Todėl svarbiausios bibliografų bendrijos (AACR, ISBD, ISSN) ėmėsi peržiūrėti katalogavimo standartus ir taisykles, kad būtų galima palengvinti elektroninių išteklių bibliografinį tvarkymą. Kitas šio peržiūrėjimo tikslas - rasti geriausią sprendimą, kaip suderinti skirtingus standartus. Šiuo metu yra aptariamai įvairių bendrijų siūlymai.

Suderinamumas: tikslai ir nauda

Bibliografų bendrijoms, ypač ISSN tinklui, labai svarbu pasiekti suderinamumą, kadangi daugelis nacionalinių centrų yra ir įstaigos, sudarančios įrašus leidiniams, kuriems skiriamas ISSN, bei įrašus valstybinei bibliografijai. Suderinamumas leistų vartoti tą patį bazinį įrašą nacionalinės bibliotekos katalogui ir ISSN registru. Taip padidėtų galimybės keistis įrašais nacionaliniu bei tarptautiniu mastu ir sumažėtų katalogavimo kaštai. Suderinamumo nauda taip pat labai gerai pajus bibliotekos bei bibliografinių duomenų vartotojai. Atsivers daugiau tarptautinio bendradarbiavimo ir projektų (jungtinių sąrašų) sudarymo galimybių. Tų pačių terminų ir apibrėžimų vartojimas suderintuose katalogavimo standartuose palengvins keitimąsi duomenimis ir bibliografiniais įrašais.

Internetas gali suteikti prieigą prie bibliotekų katalogų pasauliniu mastu, o turėdami vieną taisyklių rinkinį serialiniams leidiniams aprašyti tuose kataloguose vartotojai ir kataloguotojai, kurie bando identifikuoti elektroninius

išteklis ir nustatyti jų buvimo vietą, išvengs painiavos. Žinome, kad skirtingų bibliografų bendrijų atstovai, savo darbui dažnai vartojantys skirtingus standartus, turi tokius pat suderinimo poreikius ir uždavinius. Dabar ISSN tinklui, ISBD(S) ir AACR kolektyvams atsirado istorinė galimybė sueiti kartu ir, kiek įmanoma, suderinti katalogavimo taisykles. 2000 m. balandžio mėn. planuojama surengti šių trijų kolektyvų susitikimą suderinimo klausimu. Prieš šį susitikimą ALA konferencijos, rengiamos sausio mėnesį, metu įvyks ISBD(S) darbo grupės pasitarimas, o kovo mėnesį susitiks „ISSN vadovo“ peržiūrėjimo darbo grupė. Taip siekiama ne tik suderinti įvairių standartų turinį, bet ir peržiūrėti laiko ribas ir struktūras; visi trys standartai bus baigti peržiūrėti ir išleisti ateinančiais metais.

„ISSN vadovo“ peržiūrėjimo darbo grupė

Įgyvendindama nutarimą, priimtą 23-iajame ISSN centrų direktorių susitikime, „ISSN vadovo“ peržiūrėjimą pradėjo darbo grupė, sudaryta iš šių ISSN centrų atstovų:

F. Pellé (pimininkė), F. Boucheron (Prancūzija), J. Gazvoda (Slovėnija), A. Holmenmark (Švedija), G. Kark (Vokietija), R. Reynolds (JAV), J. Zajec (Kroatija) ir A. Roucolle (Tarptautinis ISSN centras). Dalyvauti kaip nariai korespondentai ir vykdyti darbo grupės uždavimus sutiko: E. Gazdag (Vengrija), B. Katrincova (Slovakija), S. Ojonen (Suomija), A. Persinaru (Rumunija), K. Singaas (Norvegija), S. Siriwongworawat (Tailandas), H. Zawado (Lenkija), A. Xiumin (Kinija) bei A. Androvic (Slovakija) ir T. Kawashima (Japonija).

Naujo „ISSN vadovo“ katalogavimo dalis turėtų būti išleista 2000 metais. Pirmojo posėdžio, įvykusio 1998 metų birželio mėnesį, metu darbo grupė apibrėžė peržiūrėjimo tikslus:

- pritaikyti katalogavimo taisykles serialiniams leidiniams naujose laikmenose;
- kiek įmanoma geriau suderinti katalogavimo taisykles su kitais standartais, kurie susiję su serialiniais leidiniais (AACR2 ir ISBD(S));
- papildyti „ISSN vadovo“ taisykles.

Antrajame posėdyje, kuris įvyko rugsėjo mėnesį, prieš 24-ąjį ISSN centrų direktorių susitikimą, siekta apžvelgti pagrindines peržiūrėjimo problemas, atsižvelgiant į paskutiniame ISBD(S) darbo grupės susitikime priimtus sprendimus ir į Jungtinio AACR pataisų komiteto rekomendacijas:

- serijškumas ir ISSN aprėptis;
- elektroninių serialinių leidinių registravimas;
- registracinės ir kitos antraštės;
- antraštės ir kitų duomenų pasikeitimai;
- nuoseklios ir vėliausios antraštės įrašai.

Kitame „ISSN vadovo“ darbo grupės posėdyje, kuris turėtų įvykti kovo mėnesį, šios problemos bus nagrinėjamos išsamiau. Priimant naują „ISSN vadovą“, bus atsižvelgta į ISSN centrų nuomonę, be to, bus konsultuojamasi su kai kuriais ISSN įrašų vartotojais ir kitomis bibliografų bendrijomis. Vis dėlto bus bandoma parengti „ISSN vadovo“ darbo grupės pasiūlymus dėl pagrindinių peržiūrėjimo problemų, susiejant juos su AACR2 ir ISBD(S) pasiūlymais, ypač dėl pirmosios anksčiau minėtos problemos, kuri yra strategiškai svarbi ISSN tinklui.

Serijškumas ir ISSN aprėptis

Šiuo metu ši svarbiausia problema kelia sunkumų ne tik ISSN tinklui, bet ir bibliografų bendrijoms, ji labiausiai priklauso nuo sprendimo, kokiems elektroniniams leidiniams suteikiamas ISSN.

Serijškumo koncepciją reikia peržiūrėti, kadangi daugelis elektroninių išteklių yra skelbiami nesilaikant konkrečių terminų, nepaisant to, ar juos ketinama užbaigti, ar iš anksto tai nėra nuspręsta. Naują bibliografinį modelį, pasiūlytą AACR2, priėmė kiti du kolektyvai (ISBD(S) ir ISSN), ir jis vartojamas kaip rekomendacija bei sistema serialinio leidinio apibrėžimui ir trijų standartų turiniui nustatyti. Šis bibliografinis modelis apibūdina du leidinių tipus:

- baigtiniai: užbaigiami juos pirmą kartą išleidus arba numatoma užbaigti išleidus nustatytą dalių skaičių ar per iš anksto nustatytą periodą;
- tęsiamieji: iš anksto nenuspręsta, kada bus užbaigti.

Tęsiamieji ištekliai apima nuosekliai vienas po kito einančius entitetus, iš kurių svarbiausi yra tradiciniai serialiniai leidiniai, ir integruotus - keičiamus lapus, duomenų bazes ir daugumą tinklo svetainių.

Atrodo, kad norint suderinti visus tris standartus reikia, be kita ko, priimti bendrą serialinio leidinio apibrėžimą, tačiau šiuo metu pasiūlymuose yra esminių skirtumų.

ISBD(S) darbo grupė padeda aprėpti visus tęsiamuosius išteklius, išplėsdama ISBD(S) turinį. Jos nuostata buvo įtraukta į peržiūrėtą serialinio leidinio apibrėžimą, apimančią visus tęsiamųjų išteklių tipus. ISBD(S) pasiūlytas apibrėžimas buvo papildytas paskutiniame ISBD(S) darbo grupės posėdyje.

Serialinis leidinys: bibliografinis entitetas bet kokioje laikmenoje, paprastai numatomas leisti neribotą laiką. Serialiniai leidiniai apima: 1) išteklius, dažnai turinčius skaitmeninį ir/ar chronologinį žymėjimą, leidžiamus nuosekliai dalimis (pvz., periodika, laikraščiai, metinės ataskaitos, almanachai, monografijų serijos, biuletiniai ir pan.); 2) pavienius tęsiamuosius išteklius, kurie yra atnaujinami arba papildomi (pvz., duomenų bazės, tinklo svetainės, keičiami lapai ir t.t.).

Antra vertus, AACR siūlo šiek tiek pataisyti serialinio leidinio apibrėžimą, neįtraukiant į jį integruotų išteklių.

Serialinis leidinys: bibliografinis išteklis, leidžiamas nuosekliai viena po kitos einančiomis pavienėmis dalimis, kurios paprastai turi skaitmeninį ar chronologinį žymėjimą ir kurios numatomos leisti neribotą laiką (pvz., žurnalai, elektroniniai žurnalai, metinės ataskaitos, laikraščiai, monografijų serijos ir t.t.).

„ISSN vadovo“ darbo grupės nuomone, „esamas ISBD(S) apibrėžimas yra per platus, AACR apibrėžimas per siauras“, bet, nepaisant to, ISSN siūlo priimti AACR serialinio leidinio apibrėžimą su nedideliais pakeitimais (be žodžio „pavienėmis“) ir praplėsti jį išvardijant kitus tęsiamuosius išteklius, kuriems tinka ISSN (pvz., duomenų bazės). Kaip matote, šios problemos suderinti nepavyko, nors ji yra svarbiausia visiems kolektyvams. Reikia tikėtis, kad susitikimas suderinamumo klausimu padės panaikinti šiuos skirtumus.

Elektroninių serialinių leidinių registravimas

Prieš šešerius metus ISSN tinklas baigė rengti „ISSN vadovo“ taisyklės, kuriose apibendrinio ISSN skyrimą elektroniniams serialiniams leidiniams. Naujasis tarptautinis standartas ISO 3297, paskelbtas 1998 m., įteisino ISSN skyrimą visiems serialiniams leidiniams, nepriklausomai nuo fizinės laikmenos, tik buvo padaryta išlyga, jog skirtingų laikmenų laidoms skiriami skirtingi ISSN.

Siekiant pagerinti elektroninių serialinių leidinių registravimą „ISSN vadovas“ buvo pataisytas ir atnaujintas. Įtraukti du nauji bibliografinių duomenų elementai:

- naujas privalomas polaukis (\$k) 008 lauke fizinės laikmenos kodui ir

- naujas jungiantis laukas (776), privalomas, jei tinka, kitos fizinės laikmenos laidai registruoti.

Tuomet ISSN tinklas įvedė naują lauką (856) elektroninio leidinio vietai registruoti. Šis laukas yra pagrindinis norint įgyvendinti URN/ISSN projektą. Taigi nors MARC formato struktūra nelabai tinkama šiems duomenims tvarkyti, paskutiniame ISSN direktorių susitikime 856 laukas buvo patvirtintas, siekiant pagerinti elektroninio leidinio vietos ir prieigos prie jo tvarkymą. Šis

laukas bus visuomet pildomas *on-line* serialiniams leidiniams. Jei serialinio leidinio URL nežinomas, bus įrašomas leidėjo arba už serialinį leidinį atsakingos organizacijos URL ar elektroninio pašto adresas. „ISSN vadove“ taip pat bus skirtingos taisyklės elektroninėms kopijoms ar „pdf“ formatui, be to, bus parinkti nauji kodai, pavyzdžiui, periodiškumui, kuris visą laiką kinta, žymėti.

Šios techninės problemos raida priklausys nuo sprendimų, kurie bus priimti atsižvelgiant į ISSN aprėptį.

Registracinės ir kitos antraštės

Taisyklių, apibrėžiančių registracinę antraštę, peržiūrėjimo tikslas yra suderinti registracinę antraštę, pagrindinę antraštę ir unifikuoti antraštę. Norėdami prisidėti prie šio uždavinio įgyvendinimo mes siūlytume supaprastinti registracinės antraštės struktūrą. Išanalizavę registracines antraštes ISSN registro įrašuose pastebėjome, kad:

- 70% registracinių antraščių yra pagrindinės antraštės, pavyzdžiui, *Oslo scientific computing archive*;

- 20% registracinių antraščių yra pagrindinės antraštės ir papildoma informacija (leidimo vieta, leidimo duomenys, fizinė laikmena ir t.t.), pavyzdžiui, *Nordic linguistic bulletin (On-line)*;

- 10% registracinių antraščių yra sukurtos antraštės, daugiausia sudarytos iš tipinio termino ir leidžiančio kolektyvo pavadinimo, pavyzdžiui, *Bulletin - Bank of Norway*.

Analizė parodė, kad didžioji dauguma registracinių antraščių jau dabar sutampa su pagrindinėmis. Taigi siekiant gerinti suderinamumą reikėtų peržiūrėti registracines antraštes, sudarytas iš tipinių terminų ir leidžiančių kolektyvų pavadinimų, struktūrą.

Darbo grupės nariai pripažino galimybę įvesti tipinių antraščių patikslinimus į 222 lauko polaukį &b vietoje - (tarpo-tarpo), todėl registracinių antraščių, sudarytų iš tipinių antraščių, sandara bus tokia pat kaip pagrindinės antraštės. Leidžiančio kolektyvo pavadinimas bus rašomas polaukyje &b tik tuomet, kai reikia atskirti dvi vienodas antraštes, pavyzdžiui,

222&aTransactions&bNorth Carolina Medical Society

222 &aBulletin signalétique. 101, Information scientifique and technique

Darbo grupės nariai sutiko ir su tokiais pakeitimais:

- klaidingai išspausdintos antraštės turi būti taisomos;

- kai serialiniame leidinyje yra dvi antraštės formos, sutrumpinta ir visa, turi būti pasirenkama visa registracinės antraštės forma.

Peržiūrėjimo grupės pasiūlymai, kuriems buvo pritarta, bus perduoti ISSN centrams siekiant supaprastinti registracines antraštes kūrimą ir išplėsti jos vartojimą. Reikia tikėtis, kad šie svarbūs pakeitimai padės vartoti registracinę antraštę kaip antraščių etaloną.

Antraštės ir kitų duomenų pasikeitimai

Vienas svarbiausių ir kebliausių klausimų, kurį ėmėsi spręsti AACR, ISBD(S) ir ISSN, - kas yra esminiai ir nežymūs antraštės pasikeitimai. Reikia prisiminti, kad naujas įrašas sudaromas ir ISSN skiriamas tuomet, kai labai keičiasi antraštė. Visi trys bibliografiniai kolektyvai nori sumažinti esminių antraštės pasikeitimų skaičių. „ISSN vadovo“ peržiūrėjimo darbo grupė išnagrinėjo AACR rekomendacijų sąsają su dabartinėmis ISSN taisyklėmis ir pateikė šiuos pasiūlymus: darbo grupė sutiko su tuo, kad pasikeitimai (žodžių pridėjimas, panaikinimas ar tvarkos pakeitimas) po tam tikro pirmų žodžių skaičiaus (išskyrus artikelius, jungtukus ir prielinksnius) bus laikomi nežymiais, jei tik jie neturi įtakos serialinio leidinio aprėpti ar dalyko turiniui. Pirmųjų žodžių skaičiaus (3, 4 ar 5) bandomieji pavyzdžiai pateikiami ISSN registre, pavyzdžiui, jei paliekami 3 žodžiai:

Best restaurants in Arlington Nežymus pasikeitimas
→ *Best restaurants in Arlington, Virginia* Esminis pasikeitimas
→ *Best restaurants in Arlington and Falls Church* Esminis pasikeitimas (turinio)

Darbo grupės nariai sutiko, kad žodžio „žurnalas“ ar jo atitiktens bet kokia kita kalba pridėjimas ar panaikinimas bet kurioje antraštės vietoje (išskyrus jei tai pirmasis žodis) bus traktuojamas kaip nežymus pasikeitimas.

Bet kuriuo atveju pirmojo žodžio pakeitimas (išskyrus artikelį, jungtuką ar prielinksni) visada laikomas esminiu pasikeitimu, pavyzdžiui,
Trade and industry → *Trade and industry review* Nežymus pasikeitimas

bet
Economie et finances → *Revue economie et finances* Esminis pasikeitimas

Darbo grupės nariai pakartojo taisyklę, kad fizinės laikmenos formatų pasikeitimas traktuojamas kaip esminis. Be to, nežymiais pasikeitimais laikomi:

- antraščių išdėstymo tvarkos pasikeitimai, kai antraštė pateikiama daugiau nei viena kalba, jei antraštė, pasirinkta kaip registracinė, yra leidinyje;
- žodžių formos pasikeitimai (pvz., vienaskaita-daugiskaita), jei jie nekeičia prasmės;
- laidos duomenų pasikeitimas, jei jis nekeičia reikšmės ir apimtys.

Norėdami atkreipti dėmesį į tai, kad taisyklės suteikia katalogotojui daugiau įgaliojimų nuspręsti, ar antraštės pasikeitimas yra esminis, ar nežymus. Dėl to, kad taikyti šią taisyklę galima gana subjektyviai, reikia išsamesnio išaiškinimo diegiant ją ISSN tinkle. Tikimasi, kad peržiūrėjus registracines antraštes sudarymą bus sumažintas esminių pasikeitimų skaičius.

Nuoseklios ir vėliausiosios antraštės įrašai

ISSN registras yra sudarytas nuoseklių antraščių pagrindu: vienas įrašas - vienas ISSN - vienas serialinis leidinys su tam tikru laiku jam suteikta antrašte. Ši taisyklė yra patvirtinta ir naudinga tradiciniams nuosekliai leidžiamiems serialiniams leidiniams (spausdintiems serialiniams leidiniams, taip pat daugeliui elektroninių žurnalų), tačiau ji negali būti vartojama integruotiems ištekliams, kurie neparodys antraščių nuoseklumo. Kai šių išteklių antraštė keičiasi, senąją, anksčiau parodytą išteklį, pakeis nauja, o daugeliu atvejų iš viso nebus žinoma, kad ji pakeista. AACR rekomendacijose siūloma pritaikyti vėliausio įrašo taisyklę, pagal kurią pagrindinę antraštę reikia pakeisti, pateikiant ją ankstesnės antraštės istorijos pastaboje. Nors negalima paneigti, jog ši praktika yra naudinga ir kad tarp spausdintų serialinių leidinių bei integruotų išteklių yra didelis skirtumas, būtų daug painingos turėti skirtingas taisykles tame pačiame ISSN registre. Taigi „ISSN vadovo“ peržiūrėjimo darbo grupė sutiko išlaikyti nuoseklios antraštės įrašo principą ir išnagrinėti galimybes imti duomenis, reikalingus ISSN registrai, iš vėliausios

antraštės įrašų, tam reikalui galbūt įvedant naują antraštės lauką. Šio kompromiso daugiausia reikės, kuomet kai kurie nacionaliniai centrai vartos vėliausios antraštės įrašą.

Išvados

Akivaizdu, kad visi peržiūros metu iškilę klausimai lieka atviri ir galutinio atsakymo nėra. Visi trys bibliografų kolektyvai, įtraukti į peržiūrėjimą, turi daug ginčytinų problemų. Trijų standartų suderinimui reikia rimtos analizės ir derybų, kurios leistų pasiekti sutarimo. Naujus standartus skubama išleisti pirmaisiais naujojo tūkstantmečio metais, tai būtų reikšminga paskata suderinimui užbaigti. „ISSN vadovo“ peržiūrėjimas, kurį tikėtasi atlikti per keletą metų, yra strateginis tinklo plėtros klausimas, svarbus elektroniniams leidiniams ir ištekliams, nes tai turi įtakos ISSN aprėpčiai.

Iš anglų k. vertė D. Petrauskienė

Versta iš: NOSP Meeting, Oslo, 12 November 1999

Unifikuoti išteklių vardai

Juha HAKALA

Helsinkio universiteto biblioteka, P.O.Box 26 (Teollisuuskatu 23), Fin-00014, el.paštas: Juha.Hakala@helsinki.fi

URN - arba *Uniform Resource Names* (Unifikuoti išteklių vardai) - yra pastovūs ir unikalūs interneto dokumentų identifikatoriai. Dokumentui suteiktas URN niekada nesikeis, jeigu jo intelektualinis turinys liks tas pats. „Pavartoti“ URN niekada nebus suteikti kitam dokumentui. Dokumentui paskirti URN gali būti naudojami informacijos paieškai internete skirtingais būdais.

Interneto bendruomenė kurį laiką diskutavo apie URN. Pirmasis mėginimas juos sukurti buvo pristabdytas 1995 metais. Antrasis, sėkmingesnis mėginimas pradėtas 1996 metais, kuomet *Internet Engineering Task Force* (IETF) įkūrė URN darbo grupę. 1998 m. lapkričio mėn. grupė baigė savo darbą.

URN sintaksė buvo apibrėžta interneto standartu RFC 2141 anksčiau - 1997 m. gegužę. Iki tol darbas buvo sukonzentruotas į URN teikimo mechanizmų standartizaciją ir interneto infrastruktūrą, kurios reikia URN išskaidyti į unifikuotos išteklių buvimo vietos informaciją (URL - *Uniform Resource Locator*). Be standartų darbo grupė kūrė ir taikomąsias programas, kurios leidžia sukurti URN struktūrą.

Gerą įžangą URN darbo grupės veiklai parašė viena šios grupės vadovų Leslie Daigle ir kiti URN pradininkai.

URN pagrindas

URN yra „skėčio“ pavidalo sistema. Ji gali apimti visus esamus ir būsimus identifikatorius. Interneto dokumentas RFC 2288 apibrėžia, kaip URN sistemoje gali būti vartojami ISBN, ISSN ir SICI. Natūralu, kad lygiai taip pat lengva vartoti skaitmeninius objekto identifikatorius (*Digital Object Identifiers* - DOI) ar nacionalinės bibliografijos numerius, kaip unifikuotus išteklių numerius. Tarp kitko, visi DOI galioja kaip URN, bet ne visi URN gali būti vartojami kaip DOI.

Kaip URN sutalpina savyje visus kitus identifikatorius? Bet kurį URN sudaro trys dalys: simbolių seka „URN“, vardo erdvės identifikatorius ir vardo erdvės specifinė simbolių seka, atskirta dvitaškiais. „URN“ simbolių seka suteiks galimybę naudoti interneto taikomąją programą bet kurios rūšies teksto dokumentų buvimo vietai

nustatyti. Vardo erdvės identifikatorius (*Namespace Identifier* - NID) identifikuoja sistemą, kuri vartojama kaip URN. Pavyzdžiui, ISBN tikriausiai įgis NID „ISBN“, o vardo erdvės identifikatorius „NBN“ (*National Bibliography Number*) bus paliktas nacionalinės bibliografijos numeriams. Vardo erdvės specifinę seką sudaro tikrasis identifikatorius, toks kaip 9282776433. URN, kurio pagrindas yra ISBN, pavyzdys tuomet būtų URN: ISBN: 9282776433. Pats URN neidentifikuoja elektroninių knygų, tam reikalingos kitos identifikavimo sistemos, kurios suteikia tikruosius identifikatorius.

Kitas esminis skirtumas tarp URN ir, tarkim, ISBN yra tas, kad URN - gaminanti sistema. Tai ne tik identifikatorius, bet ir daug įdomesnis dalykas - interneto infrastruktūra, kuri suteiks vartotojui galimybę nustatyti dokumentų buvimo vietą internete. Pasaulinė URN skiriamosios gebos paslauga išvers URN į URL, metaduomenis, susijusius su dokumentu, arba į patį dokumentą. Kai elektroniniai dokumentai turės identifikatorius, bus lengviau juos saugoti ilgą laiką ir išvengti dubliavimo. DOI taip pat ne tik identifikuos dokumentus, bet ir teiks skiriamosios gebos bei daugelį kitų paslaugų, tarp kurių bus ir autoriaus teisių kontrolė.

URN vardo erdvės

Vardo erdvės teikimas turi būti valdomas procesas. Už šį darbą atsakinga internete suteikiamų vardų organizacija (*Internet Assigned Names Authority* - IANA). Netrukus turi būti išleistas interneto standartas, pavadintas „URN vardo erdvės apibrėžimo mechanizmai“ (*URN Namespace Definition Mechanisms*), kuris gana detalai apibrėžia NID registravimo procesą. Dokumente yra apibrėžiamos trys URN vardo erdvės kategorijos: eksperimentinė (X-yyy), laisvoji (iana-xxx) ir formalioji. Dauguma sistemų, kurias vartoja bibliotekos, priklauso pastarajai kategorijai.

Kol URN sistema dar nepasirengusi registruoti tradicinių identifikatorių, vartojamų bibliotekose, mes pradėsime nuo NBN, ISBN, ISSN ir SICI. Helsinkio universiteto biblioteka jau išsiuntė pasiūlymą formaliai